OPHRYS DEL GRUP SPHEGODES

Làmina 1

GOC GRUP ORQUIDOLÒGIC de CATALUNYA ICHN Institució Catalana d'Història Natural

GRUP DE NATURALISTES D'OSONA ICHN Institució Catalana d'Història Natural

Amb el suport de: Institut d'Estudis Catalans

Ophrys arachnitiformis

Pseudo-ulls verds, sortits i guenyos

Camp basal clar i del mateix color que el label

- **Taxò molt variable en forma, color, i dibuix de la màcula**
- **La primera en florir del grup**

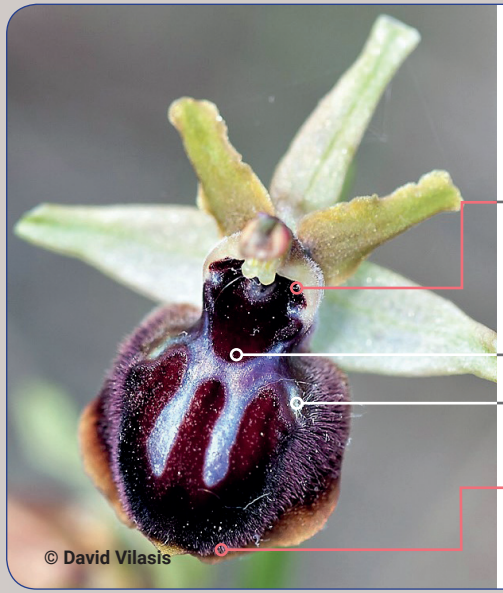

Ophrys passionis

Pseudo-ulls negres amb el tel blavós

Camp basal del mateix color del label

La màcula es perllonga a les espatlles del label

Label arrodonit, amb pilositat curta que l'envolta

- **Color general de la flor més fosc**

Ophrys sphegodes

Pseudo-ulls verds, i ben definits

Camp basal més clar que el label

- **Color general més clar que la *O.passionis***
- **Floreix a mitjans de primavera.**

Ophrys araneola

Pseudo-ulls verds, petits, i ben definits

Camp basal del mateix color que el label

Pètals i sèpals blancs amb franja verda

Màcula petita, "potes" curtes

Proporció del label més petit que la resta de la flor. Envoltat, normalment, per un marge groc

- **La flor és més petita que les de la resta del grup.**

O. INCUBACEA VS O. PASSIONIS

Làmina 2

GOC GRUP ORQUIDOLÒGIC de CATALUNYA ICHN Institució Catalana d'Història Natural

GRUP DE NATURALISTES D'OSONA ICHN Institució Catalana d'Història Natural

Amb el suport de:

Institut d'Estudis Catalans

Ophrys incubacea

Gibositat més desenvolupada

Pilositat llarga i descabellada

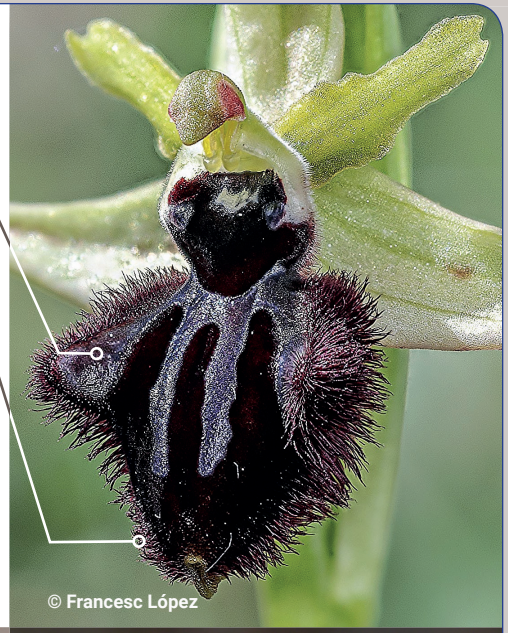

- Floració més tardana
- Més pròpia de les comarques del sud

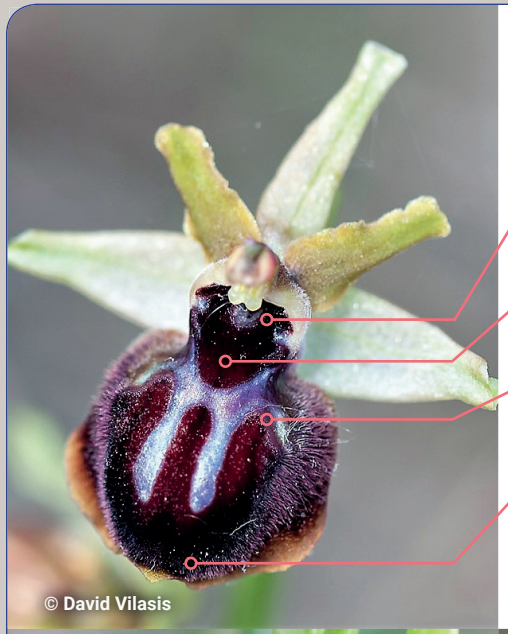

Ophrys passionis

Pseudo-ulls negres amb tel blavós

Camp basal del mateix color del label

La màcula es perllonga a les espatlles del label

Label arrodonit amb pilositat curta que l'envolta

- Espècie molt variable

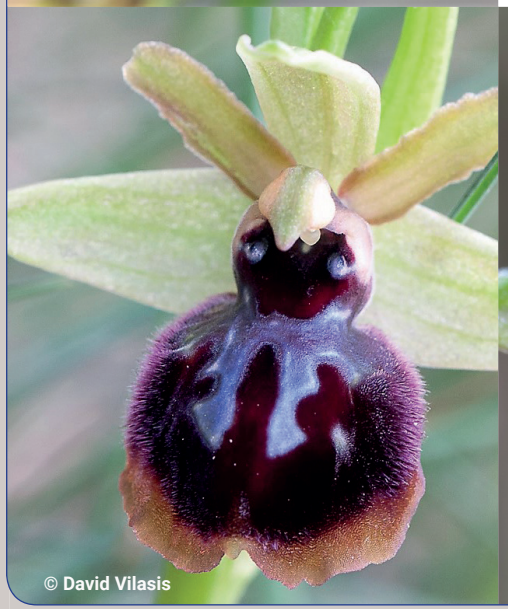

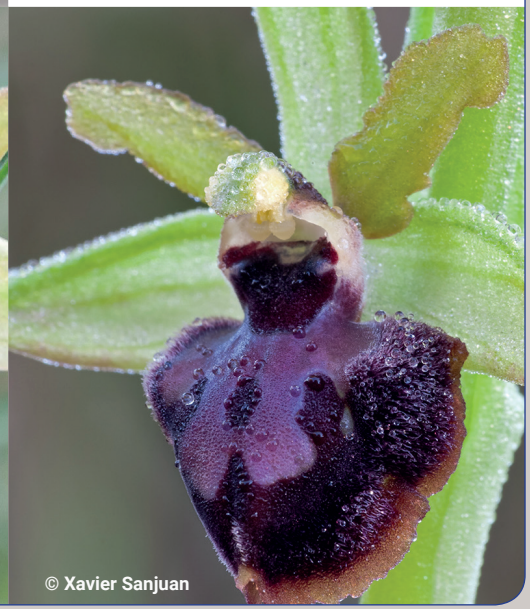

GRUP FUSCA

Làmina 3

GOC ICHN

GRUP DE NATURALISTES D'OSONA ICHN Institució Catalana d'Història Natural

Amb el suport de: Institut d'Estudis Catalans

Ophrys forestieri

Label poc corbat

Lòbus laterals tirats cap enrere

➡ És la primera a florir del grup. Març-abril

Ophrys bilunulata

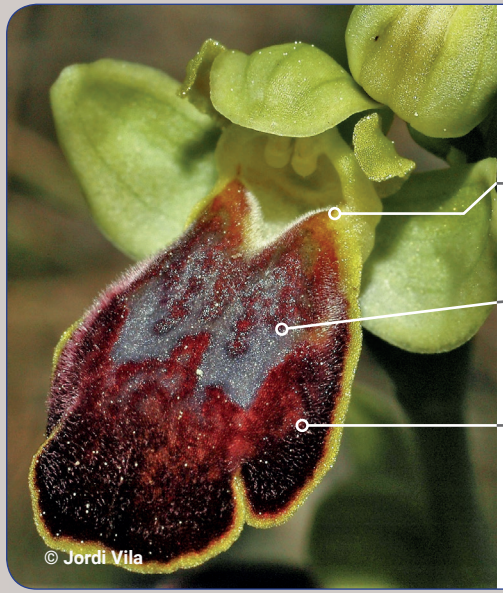

Escotadura curta i profunda

Label pla

Lòbuls laterals força oberts

➡ Floració primerenca

Ophrys arnoldii

Label allargassat i pla. Generalment més fosc

Pilositat descabellada

➡ Planta robusta amb flors grosses

➡ Floració de mig abril a finals

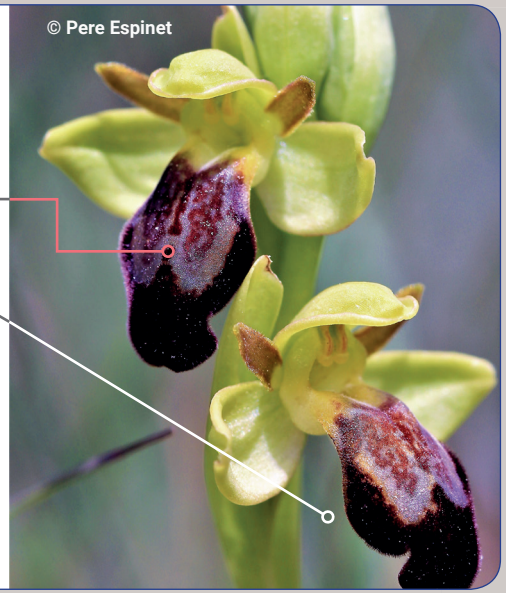

Ophrys sulcata

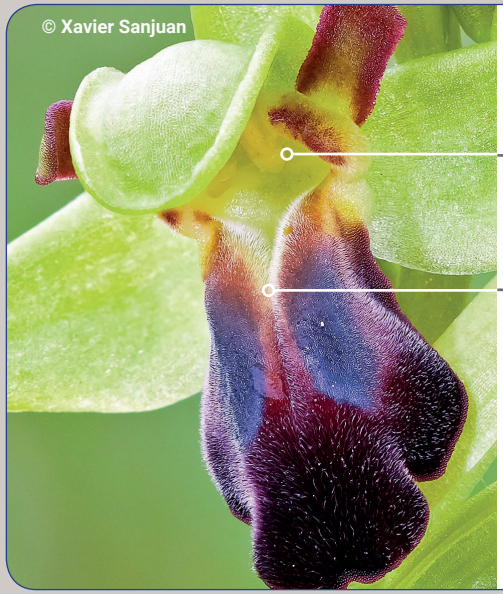

Entrada cavitat estigmàtica ampla i rectangular. Sovint amb taques al marge superior

Solc ben marcat des de la gorja fins a mig label

➡ Flor i planta petita

➡ Floració tardana

DYRIS I FORESTIERI

Làmina 4

GOC ICHN

GRUP DE NATURALISTES D'OSONA ICHN Institució Catalana d'Història Natural

Amb el suport de:

Institut d'Estudis Catalans

Ophrys dyris

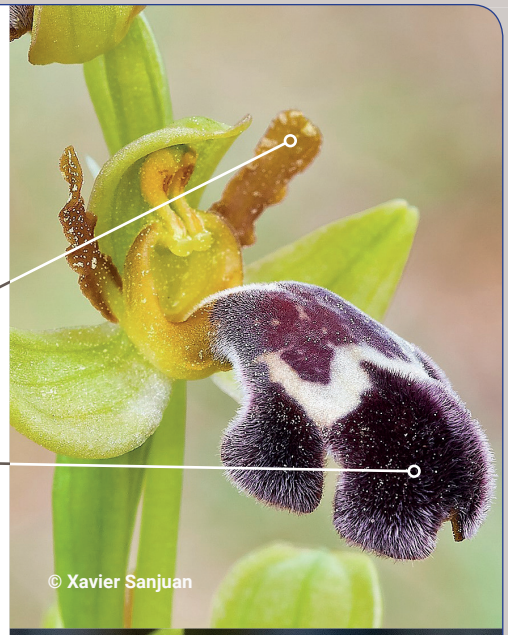

Pètals foscos allargassats i ondulats

Label bombat i cargolat cap enrere. Forma de guant de boxa.

Sense escotadura a l'entrada de la cavitat estigmàtica

Màcula més marcada, generalment clara.

Dibuix d'Omega (W) ben marcat i blanc

Label fosc amb pilositat argentada

Ophrys forestieri

Escotadura a l'entrada de la cavitat estigmàtica

Pètals verds, no ondulats

Sense franja que delimiti la màcula

➡ **Floració més primerenca**

MASCULA I OLBIENSIS

Làmina 5

GOC ICHN

GRUP DE NATURALISTES D'OSONA ICHN Institució Catalana d'Història Natural

Amb el suport de: Institut d'Estudis Catalans

Orchis mascula

Inflorescència llarga i densa

Taques del label no escapen de la zona central

Esperó més gruixut i pla

Label més obert

Fulles més amples i grosses

Planta robusta

➡ **Més pròpia de zones de mitja i alta muntanya**

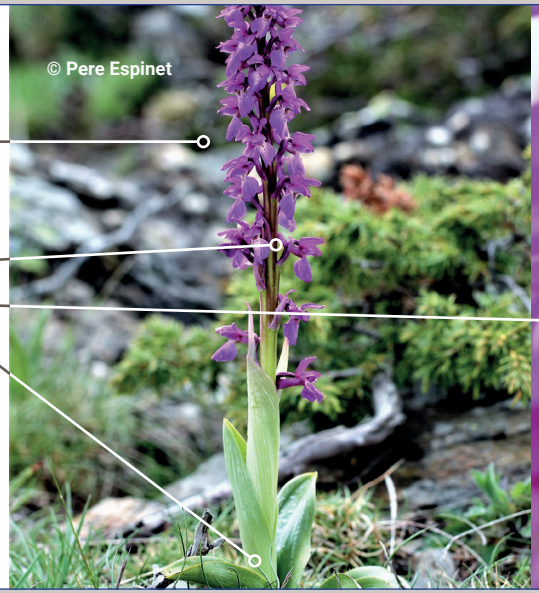

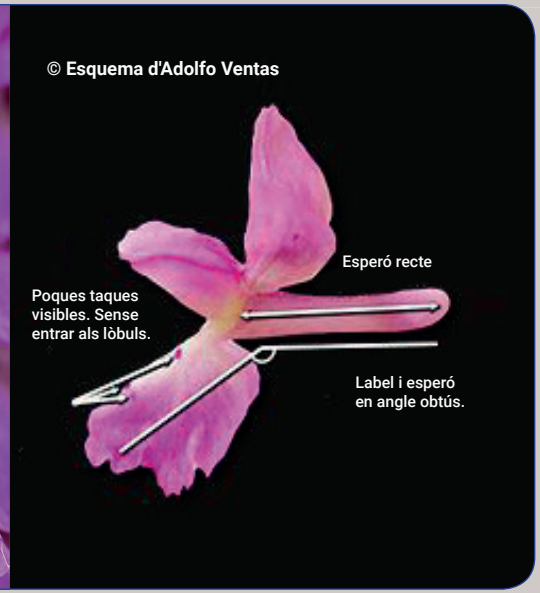

Orchis olbiensis

Taques del label que escapen de la zona central

Fulles més llargues i primes

Label més tancat

Esperó llarg i lleugerament ascendent

Planta més gràcil i de inflorescència més laxa

➡ **Floració més primerenca**

➡ **Més pròpia de zones de baixa i mitja muntanya**

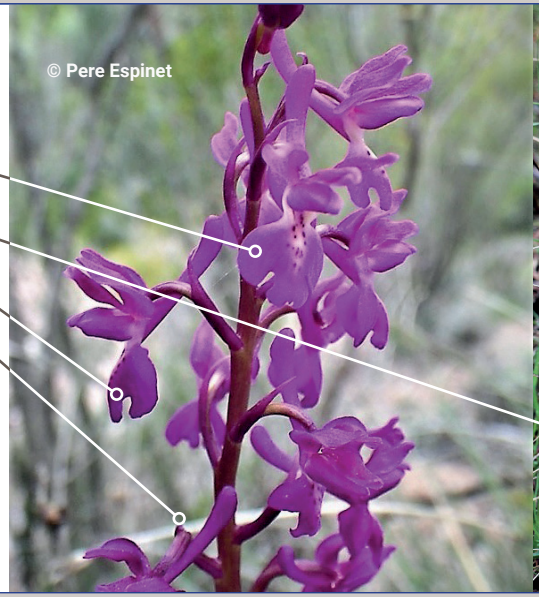

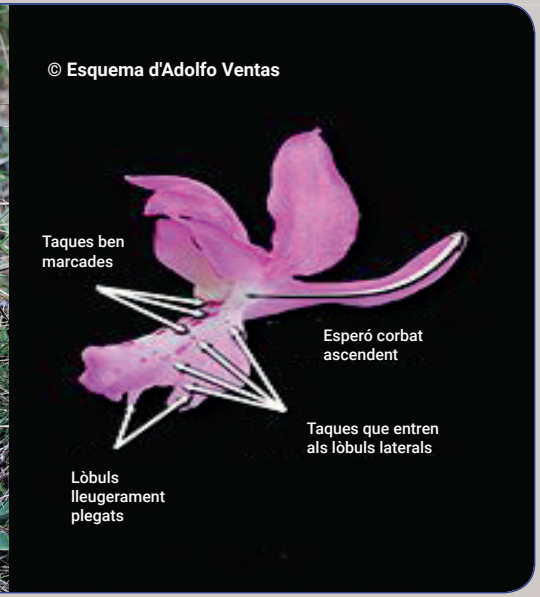

LES TRES SERAPIAS

Làmina 6

GOC GRUP ORQUIDOLÒGIC de CATALUNYA ICHN Institució Catalana d'Història Natural

GRUP DE NATURALISTES D'OSONA ICHN Institució Catalana d'Història Natural

Amb el suport de: Institut d'Estudis Catalans

Serapias lingua

Llengua llarga, vermella i poc pilosa

Variabilitat del color del label

Label sovint més blanc-verdós

Serapias vomeracea

Llengua llarga i ample

Ben pilosa a la entrada de la gorja i també amb pèls al label

Color d'aram

Planta robusta

Serapias parviflora

Llengua curta

Planta més petita i de colors més apagats

MORIO PICTA VS MORIO CHAMPAGNEUXII

Làmina 7

GOC — GRUP ORQUIDOLÒGIC de CATALUNYA — ICHN Institució Catalana d'Història Natural

GRUP DE NATURALISTES D'OSONA — ICHN Institució Catalana d'Història Natural

Amb el suport de: Institut d'Estudis Catalans

Anacamptis morio subsp. picta

Label amb taques ben visibles

Flors més nombroses i repartides al llarg de la tija

Planta més alta i robusta

➡ **Totes les del grup morio tenen franges horitzontals als sèpals laterals del casc.**

Anacamptis morio subsp. champagneuxii

Label blanc, sense taques

Poques flors

Inflorescència agrupada a la part alta de la tija (palmera)

Planta menuda

➡ **Mes pròpia de les comarques del sud**

LES ORQUÍDIES GROGUES

Làmina 8

GOC ICHN

GRUP DE NATURALISTES D'OSONA ICHN Institució Catalana d'Història Natural

Amb el suport de: Institut d'Estudis Catalans

Dactylorhiza sambucina

Flors grogues, tacades de punts vermells

Bràctees verdes sortint de la inflorescència, com en totes les Dactylorhiza

Inflorescència atapeïda
Forma de copa

➡ **També hi ha la varietat de flor vermella.**

➡ **Planta robusta. Més abundant en zones de mitja i alta muntanya**

Orchis provincialis

Esperó llarg i corbat cap amunt

Flors grogues, pàl·lides i amb taques vermelles

Sense bràctees

Inflorescència laxa

➡ **Terrenys silícics**

Dactylorhiza insularis

Flors petites

Amb un parell de taques linears vermelles. No sempre

Planta prima i esvelta

➡ **Planta de mitja muntanya. Més comú al sud**

Orchis pallens

Flors groc pàl·lid i lluent

Sense taques

Inflorescència molt atapeïda

Planta robusta

.

➡ **Pròpia del Pirineu i Prepirineu calcari**

LES TRES CEPHALANTHERA

Làmina 9

GOC ICHN

GRUP DE NATURALISTES D'OSONA ICHN Institució Catalana d'Història Natural

Amb el suport de:

Institut d'Estudis Catalans

Cephalanthera longifolia

Flors blanques

Fulles llargues erectes, de color verd lluent

Cephalanthera rubra

Flors rosades

Fulles alternes

Cephalanthera damasonium

Flors groc pàl·lid

S'obren poc

Fulles alternes, embeinants. Verd pàl·lid

➡ **Generalment en terrenys calcaris**

ELS DOS LIMODORUM

Làmina 10

Amb el suport de:

Limodorum abortivum

Esperó llarg

Flor violàcia i de color pujat

Planta alta. Pot atènyer més d'un metre

Espàrrec color fosc porpra

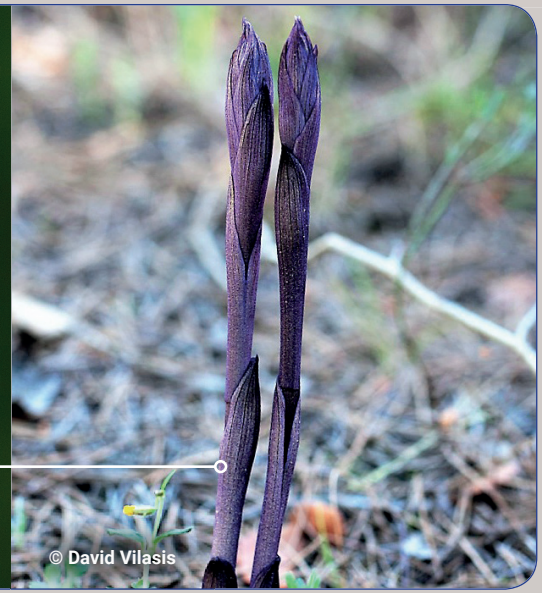

Limodorum trabutianum

Esperó molt curt

Flor més clara i grisenca

Planta més gràcil

➡ **Més pròpia del sud**

INSECTIFERA-SUBINSECTIFERA

Làmina 11

GOC ICHN

GRUP DE NATURALISTES D'OSONA ICHN Institució Catalana d'Història Natural

Amb el suport de: Institut d'Estudis Catalans

Ophrys insectifera

Flors més grosses i allargades

Pètals més llargs i foscos

Label més pla

Lòbuls laterals més llargs

Lòbul central bilobulat, amb una profunda escotadura

Rivetat marró més clar que la resta del label, vermell o més rarament groc

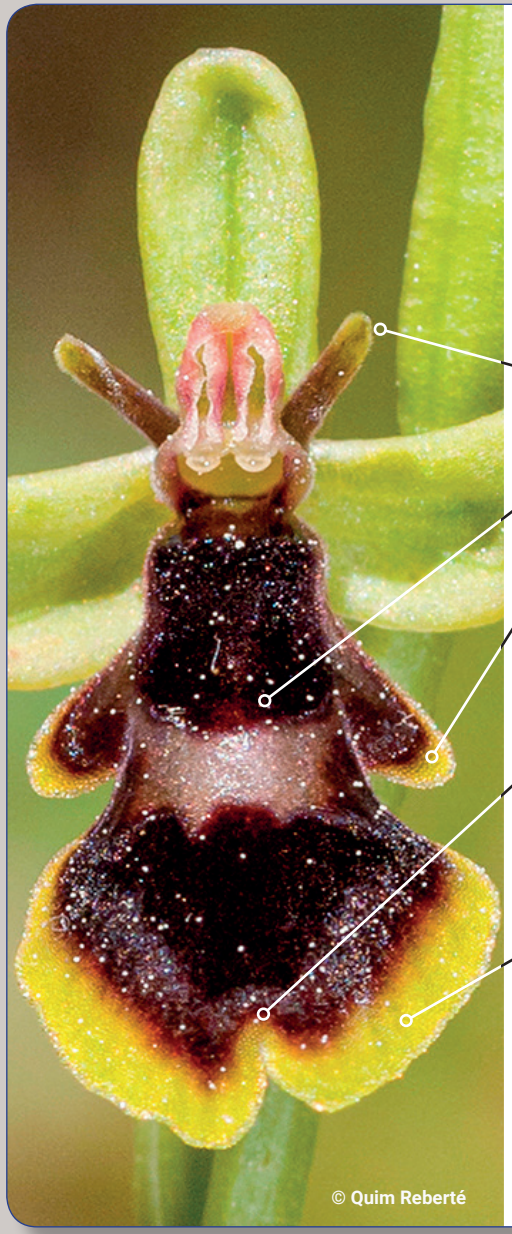

Ophrys subinsectifera

Flors més petites i rabassudes

Pètals més curts i amb l'àpex verdós

Label més convex

Lòbuls laterals més curts, de vegades molt reduïts i/o recurvats cap a sota

Lòbul central bilobulat, poc escotat i amb la vora recurvada cap enfora

Rivetat groc, verdós, rarament marró, més ample al lòbul central que als laterals

PLATANTHERES

Làmina 12

GOC ICHN

GRUP DE NATURALISTES D'OSONA ICHN Institució Catalana d'Història Natural

Amb el suport de: Institut d'Estudis Catalans

Platanthera bifolia

Els dos pètals laterals formen un casc punxegut

Pol·linis paral·lels

Sèpals laterals més estrets que en P. Chlorantha

Platanthera chlorantha

Els dos pètals laterals formen un casc arrodonit.

Pol·linis divergents

Sèpals laterals més amples al mig que en P. Bifolia

Platanthera algeriensis

Pol·linis divergents i gruixuts

Label doblat cap enrere

Planta robusta de color verd-groc

➡ **Prat humit amb Dactylorhiza elata, Anacamptis. palustris o A. laxiflora.**

MULLADIU

Làmina 13

Amb el suport de:

Anacamptis laxiflora

Flors color vermell intens

Label amb taca blanca al mig, lòbuls laterals plegats

Esperó prim llarg i curvat cap amunt

Inflorescència laxa

Anacamptis palustris

Flors de color variat de rosa clar a vermell

Esperó més curt, gruixut, i recte

Label desplegat, amb taques, i trilobulat. Lòbul central bífid

ORCHIS ANTROPOMORFES

Làmina 14

GOC ICHN

GRUP DE NATURALISTES D'OSONA ICHN Institució Catalana d'Història Natural

Amb el suport de: Institut d'Estudis Catalans

Orchis anthropophora

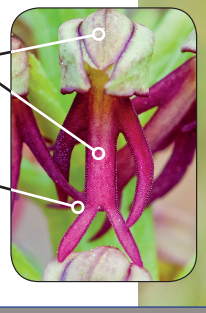

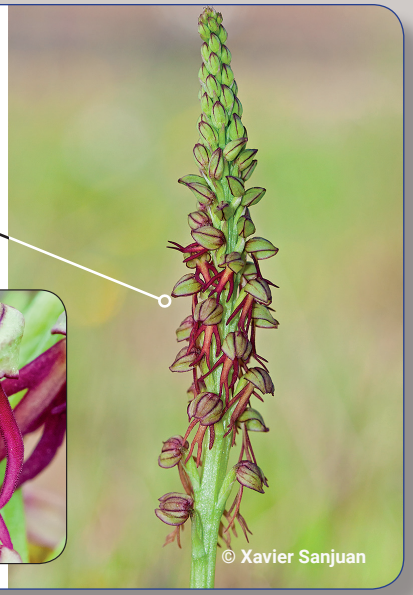

Inflorescència allargada

Casc i label no puntejats

Lòbuls del label filiformes, el central (les "cames") sovint no té dent

Orchis purpurea

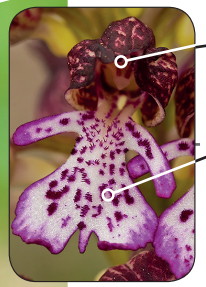

Inflorescència més ampla

Planta robusta, flors grosses

Casc porpra molt fosc

Label puntejat amb lòbul central molt més ample que els laterals

Orchis simia

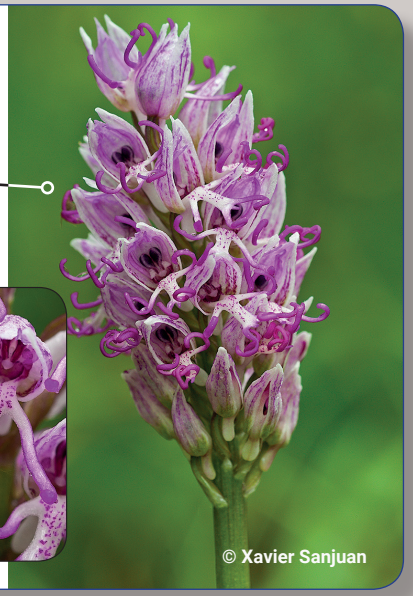

Inflorescència ovoide, no gaire llarga

L'única orquídia catalana que comença a florir per dalt

Casc puntejat per dins i per fora

Label puntejat, amb lòbuls llargs i filiformes

Orchis militaris

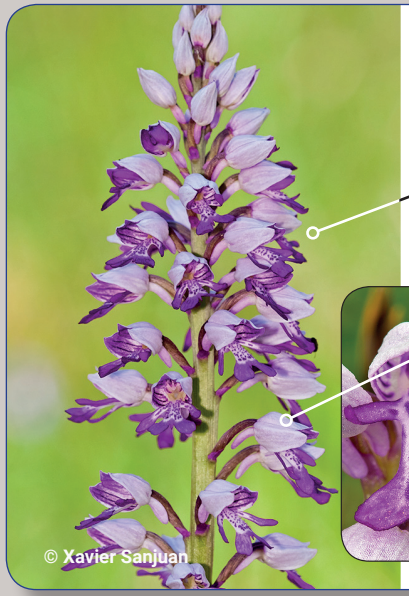

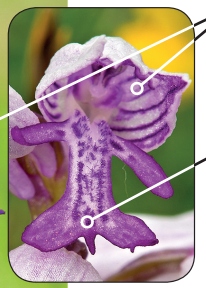

Inflorescència més laxa

Casc llis per fora, amb línies porpres per dins

Label puntejat

VARIANTS DE OPHRYS APIFERA

Làmina 15

GOC ICHN

GRUP DE NATURALISTES D'OSONA ICHN Institució Catalana d'Història Natural

Amb el suport de: Institut d'Estudis Catalans

Ophrys apifera

var. flavescens

Flors amb hipocromia parcial

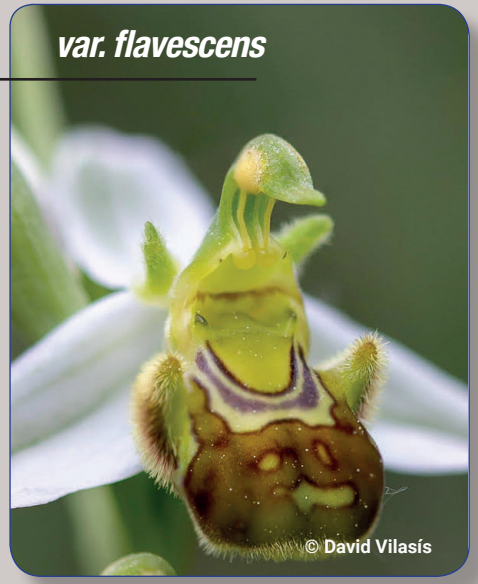

var. bicolor

Flors amb la màcula substituïda per una zona de color homogeni (clar o fosc segons l'exemplar) clarament diferent de la meitat apical

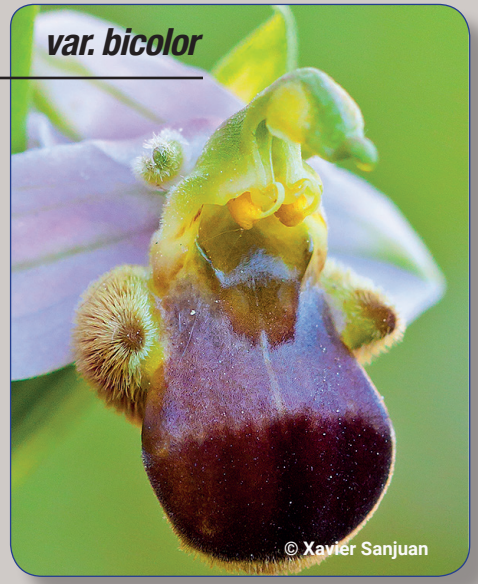

var. fulvofusca

Flors hiper-pigmentades, amb el label fosc i sense màcula

var. chlorantha

Flors hipocromàtiques

var. trollii

Label estret i allargat, amb l'àpex no replegat cap endarrera

GRUP GYMNADENIA CONOPSEA

Làmina 16

GOC ICHN

GRUP DE NATURALISTES D'OSONA ICHN Institució Catalana d'Història Natural

Amb el suport de: Institut d'Estudis Catalans

Gymnadenia conopsea

Esperó molt llarg, més aviat prim i acabat en punta. Sovint arquejat

Label no massa ample, trilobulat, amb el lòbul central més prominent

Gymnadenia conopsea var. densiflora

Esperó una mica més curt que G. conopsea

Taca blanca a la zona del camp basal

Una certa escotadura a l'entrada de la cavitat estigmàtica

Label normalment força ample

Gymnadenia odoratissima

Esperó curt. Igual o menor que l'ovari. Amb punta rodona. Translúcid

Label poc o molt poc trilobulat, amb la part central més prominent

Flors petites i estretes

Planta feble, de talla petita i de fulles primes

NIGRITEL·LES

Làmina 17

Amb el suport de:

Gymnadenia gabasiana

Inflorescència piramidal/ cònica a l'inici de la floració

Labels tancats: Els marges de la base estan molt propers o es toquen

Aroma suau o absent

Marges de les bràctees de la base de la inflorescència denticulats (caràcter observable amb lupa)

Gymnadenia austriaca subsp. iberica

Inflorescència hemisfèrica a l'inici de la floració

Labels oberts: Els marges de la base estan clarament separats

Aroma intens a vainilla o xocolata

Marges de les bràctees de la base de la inflorescència llisos o ondulats (caràcter observable amb lupa)

GOC ICHN

GRUP DE NATURALISTES D'OSONA ICHN Institució Catalana d'Història Natural

Amb el suport de: Institut d'Estudis Catalans

Anacamptis coriophora subsp. martrinii

Label vermell porpra amb la base de la gorja de l'esperó blanca

Taques del label generalment petites i isolades

Gorja de l'esperó ampla, en forma de "O" i amb pilositat molt curta

Esperó gruixut

Flors sense olor

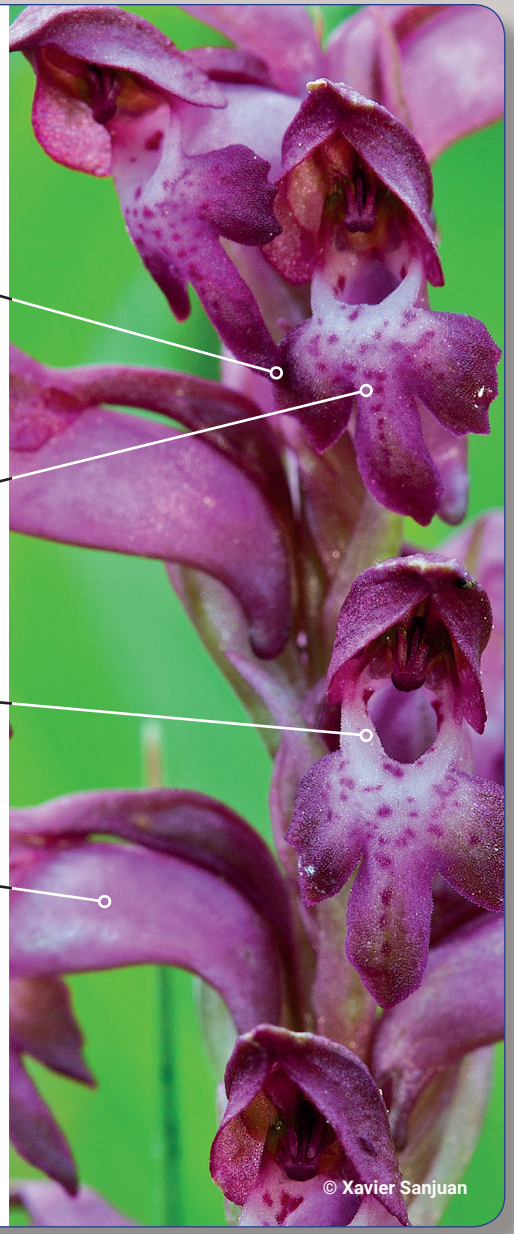

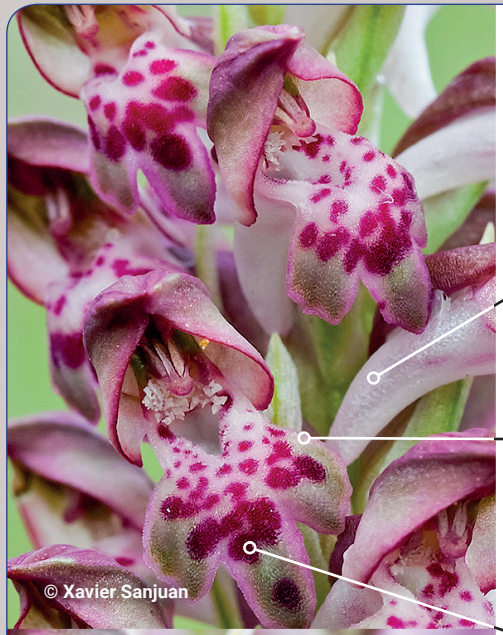

Anacamptis coriophora subsp. fragrans

Esperó més fi

Label de coloració més variable, de rosat a blanc/verdós, amb la base de la gorja de l'esperó no tan diferenciada

Taques del label generalment més grosses, amb tendència a ajuntar-se

Gorja de l'esperó més estreta, amb escotadura en forma de "V" i amb pilositat més llarga

Flors oloroses